

Psalmzingt de HEER

Voorganger: Christiaan Boers
Regenboogkerk Hilversum

Schriftlezing Oude Testament: Exodus 17: 1-7

Schriftlezing Evangelie: Johannes 4: 1-15



Love - Leeuwarder fontein van de Spaanse kunstenaar Jaume Plensa

Inleiding

In de week volgend op deze zondag opent de Regenboogkerk het seizoen. Op zaterdag is er een zomerfestival in en om de kerk. In de aanloop is het goed te weten wát die kerk is en wíe die kerk is en wáarom die kerk er is. Daarom zal Psalm 84 de leidraad zijn: 'hoe lieflijk, hoe goed is mij, Heer, het huis waar Gij uw naam en eer hebt laten wonen bij de mensen'.

De psalm klinkt op verschillende wijzen. De heldere fontein, waar de psalm over spreekt komt ook aan bod in een bruisend spel van muziek en beeld.

Prediking

Jezus verlaat Judea, want de Schriftgeleerden en farizeeën zitten Hem op de hielen. Steeds meer volgelingen krijgt deze rabbi en dat verontrust hen. Maar ook Jezus houdt het voor gezien en gaat naar Galilea, het noorden. Wil je daar rechtstreeks naar toe, dan moet je door Samária. De meeste joden lopen er met een boog omheen, want die Samaritanen, dat is een volkje om apart te houden. Beter geen contact.

Gemeente van de Heer Jezus Christus, het was oud zeer van Israël, die opvattingen omtrent de inwoners van Samária. Laat nu net de oorsprong van het geloof van het oude Israël, de Jacobsbron, in dat gebied liggen. Het was ooit het eerste stukje beloofde land geweest en het werd het de begraafplek van aartsmoeder Sara. Heilige plekken dus, maar van lieverlee ontheiligd. Want de inwoners, een mengelmoes van noordelijke joden en niet joodse kolonisten ontwikkelden hun eigen mengelmoes van Mozaïsch geloof en andere goden dan de Joodse God. Een allegaartje was het Samaritaanse geloof geworden. Beter om je daar niet mee in te laten. Sterker nog, om er met een grote boog omheen te gaan, ook al kost dat extra dagen reizen.

Zo niet Jezus, leer ons Hem kennen, nietwaar. Hij doet het altijd anders.

Deze dwarsdenker gaat dwars door het gebied. En dan liggen de onverwachtse ontmoetingen ook meteen voor het oprapen.

Toch moeten we vermoeden dat er nog iets anders aan de hand was, dan alleen maar de dwarsigheid van Jezus. Hij was het in Judea een beetje zat, steeds maar weer het gesprek aangaan met omstanders en opdringerige menigten. In het Johannesevangelie speelt deze episode zich eigenlijk aan het begin van zijn loopbaan af, Jezus is nog niet helemaal ingewerkt misschien. In ieder geval komen er vragen bij Hem boven die enige reflectie van hem verlangen. Herkenbaar, lijkt me. Als je het gevoel hebt steeds aan een dood paard te trekken, en dat is een onaardige manier om te illustreren hoeveel afvalligheid Jezus tegenkomt in Judea, dan zuigt dat je energie op en dan moet je weer opladen. Door, en zo heet dat in therapeutische taal, door te herbronnen. Uit welke bron put ik nu altijd, waaruit ik mijn identiteit en inspiratie haal?

Die bron voor Jezus is het geloof van het oude Israël. Daar waar Israël ooit begon Israël te worden. Land van belofte, land van melk en honing. Dat oorspronkelijke water moet Hij zich weer indrinken

uit de Jacobsbron. In Jeruzalem lukt dat niet meer klaarblijkelijk. Waar is het water dat mij doet stromen?

Waar is het water dat mijn hart weer doet bruisen, mijn geest weer doet opborrelen? Dat is bij de Jacobsbron. Daar waar vader Jacob zijn geloof met de God van Israël bestendigde, bevestigde en verbond.

En aangekomen bij de stad, stuurt Jezus zijn discipelen weg, zelfs zij zijn hem nu te druk aan zijn hoofd. "Gaan jullie maar even wat eten kopen, ik blijf hier". Discipelen weg, en een Samaritaanse vrouw komt.

Wederom geen toeval. Ontmoetingen zijn zelden toevallig. In ieder geval valt het Jezus toe, want Hij heeft dorst. Wat wil je, het is het zesde uur, het middaguur, dan is het het heetst op de dag. Later zal Jezus aan het kruis ook precies op dat uur zeggen: "mij dorst".

Aan het water waar ik altijd dronk, zo vertelt iemand, kwam ook dikwijls een oude man. Die vertelde verhalen aan mensen die water kwamen halen. Eens zag hij dat ik daar stond te drinken. Ik dronk lang en veel. Hij zag het en zei: "weet jij hoe je een ezel kunt laten drinken die geen dorst heeft?" Enkele omstanders hoorden de vraag. Eén zei: 'je moet hem slaan'. Hij zei: 'nee dat werkt niet, dat wordt hij juist koppig van.'

"Je moet hem zout te eten geven", zei een ander, "dan krijgt hij vanzelf dorst". 'Nee', zei de oude man, dat doet hem geen goed en dan kan hij minder sjouwen als pakezel'.

"Je moet aan zijn staart draaien", zei weer iemand anders. "Nooit doen", zei de man, 'dan draait de ezel zich om en zie je hem nooit meer terug'.

Niemand wist het antwoord.

De oude man zei tegen mij: 'je moet een ezel halen die wel dorst heeft, zoals die ezel daarginds. Dan drinkt de andere ezel vanzelf...'

Tja, zo simpel kan het zijn. Goed voorbeeld doet goed volgen.

In de aanloop naar komende zaterdag en de Regenboogstartzondag volgende week zou dat een vraag kunnen zijn die aan ons gesteld wordt.

Hoeveel dorst heb je? Wie of wat lest onze dorst? Uit welke bron of bronnen putten wij als gemeenschap? Hoe zijn wij het voorbeeld?

In een laatste bijeenkomst voor de zomer van de kerkenraad bogen wij ons over het begrip gemeenschap. Wat betekent het om gemeenschap te zijn, nu en straks. En nog pregnanter gesteld, de vraag wat eigenlijk onopgeefbaar is, voor jou en jou en jou, om een gemeenschap te vormen. Daar kwamen mooie woorden langs. Aandacht voor elkaar, betrokkenheid, plek van troost, plek voor jong en oud, plaats van het samen, plaats van eenheid, vierplek, waar je je gekend weet.

Stuk voor stuk welden de woorden uit eenieders bron, in de veronderstelling dat jouw woord de ander dorstig maakte. En dat gebeurde ook, want uit de veelheid der geluiden kwam uiteindelijk een kristalliserende stroom naar boven. Gemeenschap zijn en worden, nu en straks, is bron zijn van vieren voor jong en oud, is erkenning van de eenheid in Christus, is bron durven zijn van een moreel spreken, en is tot slot weet hebben dat je hoort bij de gemeenschap waar je gekend wordt.

Deze herbronning, want dat was het natuurlijk, en dat moet je bij tijd en wijle steeds weer doen, zien we terug in de psalm van vandaag.

Deze psalm 84 begint met een lofzang op het huis van de Heer. Onomstotelijk staat vast dat alle plaatsen waar de God van Israël wil wonen, geliefde plaatsen zijn. Niet zomaar geliefd in de zin van fijn, of populair zoals een geliefde vakantiebestemming. Nee, geliefd vanuit het verbond en de innige liefdesband die kan ontstaan tussen mens en God en tussen mens en mens.

De plaats waar God wil wonen, de Regenboogkerk aan de Nassaulaan te Hilversum, moet de smachtende, verlangende plek zijn van de mens. Waar anders dan hier gebeurt het wonder van de ontmoeting? Anders gezegd, als het hier al niet gebeurt, waar dan wel?

Schrik niet met deze bijna monopolistische uitspraak, want elders moet een kerk dat ook zeggen.

Als zelfs een mus een huis vindt, een zwaluw een nest voor hunzelf, en ik voeg er maar even schalks aan toe, wij hadden enige tijd een duif te gast in onze boom in de kerk, weet u nog. Als zelfs zij hier een tehuis vinden zo dicht bij Gods altaren, die onrustige vogels, zou die mogelijkheid er dan niet zijn voor de rondzwerfende mens op aarde? Ach, zegt de psalm, gelukkig zij die het huis bewonen.

Een plek waar je je niet hoeft af te vragen, zoals de Israëlieten aan het eind van de lezing uit Exodus zeggen: "is de Heer nu in ons midden of niet?". Alleen al die verwijtende vraag van het volk aan Mozes en erger nog, het op de proef stellen van het vertrouwen in hun God. Daar hoeft je in de psalm niet om te komen. Terwijl de woorden ook daar door de psalmist waarschijnlijk gecomponeerd zijn met in het achterhoofd de gedachtenis aan de pelgrimerende mens, net als het volk Israël.

Mensen op weg vanuit een oorspronkelijke plek naar een heilige bestemming, naar hun Jacobsbron.

Om daar van aangezicht tot aangezicht te komen mét je Bestemming met een hoofdletter.

Maar voordat je daar bent, wat kan de weg door een dal van dorheid gaan. Godverlaten paden lijken het, godvergeten gebied.

Er is nogal wat beschadigd in de overlevering van deze psalm ten aanzien van handschriften, zo las ik. Daardoor is dat middenstuk over de weg naar het heiligdom onderwerp van veel literair onderzoek geweest. Het dorre dal zal ons nu met de grote mate van droogte aanspreken, al zullen de bewoners van Pakistan ons dat nu niet nazeggen. En ons spreekt de vaak moeizame weg die ieder mens in het leven kan gaan, als troostend woord aan. Immers, gedeelde smart is halve smart. Toch zegt de psalm iets anders. Doordat de pelgrim, de zwerfende mens door een droog gebied gaat, komt er een positieve invloed op gang in de vorm van water en regen. Beide staan symbool voor de zegen uit de hemel die de aarde ontvangt. Dus, omdat de mens daar wandelt waar je liever niet verkeert, dáar valt de goedheid van de hemel haar ten deel. Dit is wel zo in tegenspraak met wat de wereld nu laat zien, namelijk dat de mens als de oorzaak wordt gezien van alle klimaatveranderingen. En wie zal dat ontkennen?

Maar de psalm wil ons op het verkeerde zetten, dus moeten we er maar weer eens goed voor gaan zitten. En luisteren naar de psalm in de b versie van het liedboek.....

Is de Heer nu in ons midden of niet? Het is geen vraag, volgens de psalm. Want de pelgrim komt het huis binnen, het heiligdom, de kerk.

Wie wel eens een kerk in Frankrijk is binnengegaan, die op de route ligt van een bedevaart, weet waarschijnlijk wel wat hier bedoeld wordt. De neiging om meteen het gebed te openen, God vragen om van aangezicht tot aangezicht te spreken en te horen, het dak als schild, het goedgunstig oog op jou. Geen vraag of God in het midden is. Zelfs al blijf je op de drempel staan, en kies je voor een randpositie, dan nog is God voelbaar aanwezig. Voelbaar als zon en schild, wandelend met iedere wandelaar. Om dan te eindigen met de felicitatie dat die mens gelukkig is die vertrouwt op Hem.

In de ontmoeting van Jezus met de Samaritaanse vrouw worden we als hoorders en lezers getuige van een nieuwe invulling van een heilige plaats. Er gaat een midrasj in de Joodse traditie die vertelt van een verplaatsbare put. Deze put werd meegenomen door Abraham, door Mozes na zijn vlucht uit Egypte en bij de uittocht. Het verhaal dat we lezen uit Exodus zou over deze put gaan. Die harde steen waaruit water komt als je er op slaat, daar bij Massa en Mériba.

Maar toen het volk Israel het beloofde land binnentrok, ging deze verplaatsbare put niet mee.

En de midrasj zegt dat deze put, deze steen in het meer van Galilea ligt. En de midrasj zegt nog wat.

Als de rechtvaardige komt putten bij deze put, dan welt het water vanzelf omhoog, als een fontein.

De put wordt uiteindelijk een geschenk genoemd.

Gemeenschap zijn is vaste bron en verplaatsbare put tegelijk zijn. Want het is ons geschonken om fonteynen van water en goedheid te schenken aan iedere pelgrim. We doen dat lofprijzend en psalmzingend. We doen dat voor ieder in ons midden, voor ieder op de drempel, voor ieder die voorbijgaat. Want God onthult telkens weer dat Hij in ons midden woont.

Amen.